

ÉVFORDULÓK

Deák Ferenc Pozsonyban

A XIX. század közepén a Duna bal partján elterülő Pozsony több mint 42 000 lakosából kb. 22 500 volt német származású, az 1830-as egyházi összeírás szerint a város döntő többsége a római katolikus vallást követte.¹ Bár II. József 1783-ban a Magyar Kamarával egyesített Helytartótanácsot Budára helyezte, Pozsony mégsem vesztette el politikai jelentőségét, hiszen az 1563 óta létező hagyomány szerint továbbra is koronázó város maradt – 1790-ben II. Lipótot, 1830-ban pedig V. Ferdinándot koronázták meg itt –, továbbá ezen a helyen üléseztek a rendi országgyűlések; Pozsonyt nem utolsó sorban a Habsburg birodalom fővárosához való közelsége miatt is választotta a kormányzat a diéták helyszínéül: Béctől mindössze 5, Budától azonban 13 és fél postaállomásnyira feküdt. A tanácskozások 1802 és 1848 között a Mihály utcában lévő Kamara épületében folytak, amely még 1753-ban épült fel.

Deák Ferenc mint Zala vármegye követe három alkalommal képviselte megyéjét a reformkori országgyűléseken: először 1833 és 1836 között, másodsor 1839/40-ben, harmadszor pedig 1848 márciusától ápriliséig, miután Zala megye egyik követe a bécsi és pozsonyi események következtében lemondott javára. Az 1832–1836-os országgyűlésre a megye eredetileg Deák Ferenc bátyját, Antalt választotta országgyűlési követévé; ő 1829 és 1831 között alispán volt, Zalát pedig már az 1825–1827-es és az 1830-as diétán is képviselte. Deák Antal politikai szerepvállalása alapvetően a rendi alkotmányosság védelmére korlátozódott, az 1832–1836-os országgyűlésen fellépő, liberális eszméket valló ellenzék azonban már néhány fontos reformkérdést is napirendre tűzött, így pl. az önkéntes örökváltság ügyét. Deák Antal ebben a helyzetben jobbnak látta, ha átadja helyét öccsének, Ferencnek, akit 1833 áprilisában meg is választottak követnek.² Deák tehát 1833 májusában érkezett Pozsonyba.

Deáknak a sógorával, Oszterhueber Józseffel folytatott levelezésében – amely egyébként igen lényeges adatokat tartalmaz a politikai történésekről – nem igen olvashatunk kifejezetten Pozsonyra vonatkozó megjegyzéseket. „Posonnak vidéke szép, ritkaságai nem igen vannak, meg jegyzést érdemel azomban a Szt. Mihályi torony órának ütő szerszáma, mely fertályt ugyan nem, hanem csak órát üt, de mellette meglehetősen gyorsasággal német csizmákat var.” – írta Deák nem sokkal megérkezése után, 1833. május 9-én.³ Köztudott, hogy a pozsonyi táj szépsége sokakat megragadott. Fényes Elek a következőképpen jellemezte a város természeti adottságait: „Egy szóval az egész város környéke egy gyönyörű természeti angol kertet képez. Délről ugyan is a hatalmas Duna hempelygeti habjait, s közepéből számos kisebb nagyobb szigetek, zöldellő gyümölcsösök tűnnek elő; nyugotra és északra a szőlőhegyek, cseresznyés és gyümölcsös kertek, majd távolabb setétlő bikkes erdők terülnek el; keletre egy tágas rónaság nyílik, mellyen jól mivelt szántóföldek, rétek, legelők, ligetek, gyümölcsösök válják fel egymást.”⁴ Deák – mint az idézett levélrészlete mutatja – elismerte a Pozsony környéki táj szépségét, nem tartotta viszont különösebben említésre méltónak a város építészeti emlékeit, az ott látható épületeket, bár tudjuk, hogy naponta egy-két órát sétált rendszeresen.

Nézzük meg hát, melyek voltak azok a helyszínek, amelyekről Deák nem emlékezett meg levelezésében, de ahol szinte mindennap megfordult pozsonyi tartózkodása idején!

¹ A vallási megoszlásra 1. *Fényes Elek*: Magyar Országknak, 's a' hozzá kapcsolt tartományoknak mostani álláspontja statisztikai és geographiai tekintetben. 2. kiadás. II. kötet. Pest, 1843. 442. old.

² Erről bővebben lásd *Molnár András*: A fiatal Deák Ferenc. A felkészülés és a zalai pályakezdet éveit 1803–1833. Bp., 2003. 268–273. old.

³ *Deák Ferenc* országgyűlési levelei 1833–1834. Sajtó alá rendezte, a bevezetést és a jegyzeteket írta: *Sándor Pál*. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 1997. 19. old.

⁴ *Fényes Elek*: i. m. 427. old.

Pozsony városfallyal körbevett Óvárosát a középkorban négy főkapu kötötte össze a külvárosi területekkel: a XIX század első felében azonban már sem a városfal, sem pedig a déli kijáratot biztosító Halász-, Lőrinc- és Wödritz-kapuk nem léteztek, az odalátogató egyedül az Óvárost az attól északra elhelyezkedő Nándorvárossal összekapcsoló Mihály-kaput tekintette meg. A Mihály-kapu 27 öl magas, rézzel fedett tornyával valóban Pozsony egyik nevezetessége volt. A kaputól kb. 20 lépésre állt az a bolthajtás, amelynek egyik oldalán Szent László képe, másik oldalán pedig a következő felirat állt: „Omne regnum in se divisum desolabitur.”⁵ Deák Ferencnek a Vörös Ökör szállóban lévő lakása a szűkebb értelemben vett Óvárostól délre, a Sétatér vagy más néven Promenádnál közelében helyezkedett el, a Rózsa és Gröszling utca sarkán. Az országház épülete – amely Deák pozsonyi tartózkodásának egyik legfontosabb helyszíne volt – az Óvárosban, a Mihály utcában volt. Ettől északra a Mihály-kapun túl, a Kapucinus téren állt a pozsonyi megyeháza, ahol egy ideig a kerületi ülések zajlottak. A megyeháza épülete egyébként eredetileg a trinitáriusok kolostoraként szolgált. Deák megérkezése után nem sokkal, 1833. május 19-én azonban a kerületi üléseket az országház nagy tárgyalótermébe helyezték át, mivel a megyeháza igen alacsony és emiatt igen meleg is volt.⁶ A város látnivalói közül meg kell említenünk még a pozsonyi várat, amely 1811-ben leégett, s amelyről a Köpcsény felől érkező szatmári követ, Kölcsey Ferenc a következőképpen írt 1832 decemberében: „Sűrű köd borítá a hólepte vidéket, s holádon keresztül busan emelkedék előttünk a királyi vár pusztá faláival; s akaratom ellen tolakodott a kérdés lelkemben: ha mindennek, a mi az utczái por felett magasan áll, rommá kell-e válnia?”⁷

Deák bizonyosan megfordult a királykoronázási ceremónia legfontosabb helyszínein: a koronázó, Szent Márton székesegyházban, valamint a ferences templomban, ahol az immár megkoronázott uralkodó a szokásoknak megfelelően felavatta az aransarkantyús vitézeket. Látnia kellett az egykori középkori városfalon túl lévő Irgalmasok terén azt a helyet, ahol az uralkodó letette a koronázási esküt – itt, az irgalmasrendi kolostorban lakott egyébként Wesselényi Miklós 1833 májusáig, mikor is a bárónak Erdélybe kellett utaznia az ottani politikai viszonyok kedvezőtlen alakulása miatt. Deák szállásától nem messze, a Duna mellett feküdt a Királydomb, ahol a koronázás alkalmával a király kardjával a négy égtáj felé suhintott, ezzel fejezvé ki, hogy az országot megvédi a betörő ellenségtől.⁸ Zala követe – mint ezt más forrásokból tudjuk – gyakran járt a János téren is, ahol az esztergomi érsek téli palotája állt, hol a Pozsonyban tartózkodó uralkodók a XIX. század első felében rendszerint megszálltak. Érdeemes megjegyezni, hogy Deák az itt felsorolt történelmi helyszínek közül egyedül a Szent Márton székesegyházról tett említést sógorának 1833. július 4-i levelében: „Azt eddig az ujságból is tudod: hogy a Koronázási Templomnak tornyát, mellynek tetején kereszt helyett Magyar Korona volt, a menykő meg csapta, s a torony el égett. Láttam én Barátom az Óriási Koronát a déli nap sugaraiban magosan és pompásan ragyogni, de láttam azt más nap a menykő által le sujtva, a tűzben kormossa pörzsölve, porba heverni, és két Magyar utszai kolompár legénynek kalapácsai alatt darabokra szakadni, és még sem lepett ez meg annyira, mint tegnap előtt a Blumenthali külső városban porrá égett öt hitvány háznak tekintete. A Tornyt és Koronát gazdag emberek állítják helyre, c’è ezen öt háznak tulajdonosi nyomorult napszámosok, kiknek csak nem mindenök, az egyiknek még egy gyermeke is benn égett, – a tegnapi Kerületi ülésben közel ezer forintot gyűjtöttünk számokra.”⁹ Deák tehát a konkrét látvány leírását azonnal összekötötte egy filantróp érzésektől vezérelt politikai gesztus ismertetésével is.

A Leopold Ferstl vezetésével Pozsonyban működő titkos szolgálat rendszeresen tájékoztatta a birodalmi kormányzatot az országgyűlési tanácskozásokon történetekről, és időről időre jelentések készültek az ellenzék meghatározó tagjairól is. Ezek a jelentések beszámoltak a politikai magatartásuk miatt veszélyesnek tartott személyek összejöveteleiről, és az ott folyta-

⁵ A bibliai idézet eredeti formájában: „Omne regnum divisum contra se desolabitur.” – Minden meghasonlott ország elpusztul. (Máté 12,25)

⁶ Erről Deák egy 1833. június 4-i levelében meg is emlékezik: *Deák* (1997) i. m. 28. old.

⁷ *Kölcsey Ferenc: Országgyűlési Napló.* Sajtó alá rendezte: *Völgyesi Orsolya.* (Kölcsey Ferenc Minden Munkái). Bp., 2000. 9. old.

⁸ A pozsonyi koronázások ceremóniájáról lásd bővebben *Bartonick Emma: A magyar királykoronázások története.* Reprint. Bp., 1987. 112–168. old.

⁹ *Deák* (1997) i. m. 41. old.

tott megbeszélések eredményeiről. A titkos jelentések így fontos információkat tartalmaznak arról is, hogy az országgyűlési követek, különösen pedig az oppozícióhoz tartozó politikusok hogyan töltötték napjaikat a hivatalos országgyűlési munka befejezése után.¹⁰

Az említett jelentések alapján tudjuk, hogy a kerületi ülések előtt tartott ellenzéki egyeztető konferenciákat rendszerint valamelyik országgyűlési követ szállásán tartották. Ezek 1833-ban és 1834-ben általában Csapó Dániel és Bezerédj István Tolna megyei, Nagy Pál soproni, Balogh János barsi, valamint Kőlcsey Ferenc szatmári követek szállásán zajlottak le.¹¹ Az említett követek szállása a Nagyvedres, a Kecské, a Hosszú, a Széplak, valamint az Apáca utcában voltak, ezek közül a Nagyvedres és Hosszú utca Deák szállásához közel, az Óváros déli részén helyezkedtek el, a másik három viszonylag távolabb, az Óvárostól északra feküdt.¹²

Az ellenzéki követek attól tartva, hogy a titkosrendőrség kihallgatja tanácskozásait, gyakran a Sétatéren (Promenádon), vagy a Duna túl partján lévő Ligetben tartották megbeszéléseiket. A Duna jobb partján elhelyezkedő Liget, – amelyet egyébként a hajóhídon keresztül lehetett megközelíteni – kedvelt kiránduló helye volt a reformkori Pozsonynak,¹³ 1826-ban épült fel a ligeti kávéház, és itt működött 1830 óta a város nyári színháza, az ún. Aréna – míg az állandó német színház a Promenádon állt. 1833 őszén felmerült az az igény, hogy az ellenzék tagjai a rossz idő beköszöntével valamelyik pozsonyi kávéházban jöjjenek össze rendszeresen. Az 1833. szeptember 2-i titkos jelentés szerint a Balogh Jánosnál tartott megbeszélésen egy olyan kaszinó létrehozásáról tanácskoztak, amelyben az ellenzék a télen mások kizárásával találkozhatna és tanácskozhatna.¹⁴ Több lehetőség is felmerült, végül is a Halz-féle kávéházat tartották a legalkalmasabbnak erre a célra. A kávéház a Szent János téren, a primási palotával szemben helyezkedett el. Balogh János és Beöthy Ödön megállapodott az új tulajdonossal, Leopold Mostlerrel, és szerződést kötöttek a földszinten lévő két helyiség kibérléséről, amelyek korábban a kávéház játékkermei voltak. Ide tehát csak az ellenzék tagjai léphettek be, akiknek egyébként fejenként havi két váltóforintot kellett fizetniük. Nagyjából ötven személyre számítottak, s 1833 december elején – a titkos jelentés szerint – már kb. 25-30 főnyi tagságuk volt, többek között Deák és Kőlcsey Ferenc is.¹⁵ 1834 októberében aztán az ellenzék ismételten bérbe vette a helyiségeket, amelyet egyébként Deák is rendszeresen látogatott. A titkos jelentés szerint a jelenlévők kártyázással és biliárdozással, vagy éppen vidám és tréfás társalgással töltötték az időt. 1834–1835 őszén-telén aztán már az András utcában lévő Nádorhoz címzett vendégfogadóban gyűlt össze az ellenzék.¹⁶ Ezek az összejövetelek és megbeszélések gyakran közös étkezés, ebéd vagy vacsora keretében mentek végbe, és így egyúttal társas események is voltak. A titkos jelentések azt is rögzítették, hogy 1835 tavaszán az oppozíció már nem a Nádorhoz címzett vendégfogadóban találkozott, hanem a jó idő beálltával ismét sétá közben egyeztettek álláspontjukat. A tavaszi hónapokban szívesen látogatták a hangulatos pozsonyi kerthelyiségeket: az 1835 májusában az igen kedvelt Schiller-féle kertben megrendezett egyik vacsorának például az volt a célja, hogy az újonnan érkezett szatmári és abaúji követeket ez alkalommal vezessék be az ellenzék körébe. Erről az estéről feljegyezték egyébként, hogy az ekkor éppen betegeskedő Deákot érkezésekor kitörő lelkesedéssel fogadták a már jelenlévők.¹⁷ Ugyanakkor rendszeres megbeszélésekre került sor Deák Ferencnél, Balogh Jánosnál és Beöthy Ödönnél, akiknél elsősorban a hűtlenségi perbe fogott Wesselényi ügyében kialakítandó ellenzéki taktikáról folytak az egyeztetések.¹⁸ 1835-ben és

¹⁰ Bővebben lásd *Kőlcsey Ferenc: Országgyűlési naponkénti jegyzések*. Sajtó alá rendezte: *Pajkossy Gábor*. (Kőlcsey Ferenc Minden Munkái). Bp., 2002. 204–208. old.

¹¹ Lásd erről MOL Regnikoláris Levéltár. Takács Sándor hagyatéka (a továbbiakban: TS) 6016. sz., 6019. sz., 6028. sz., 6079. sz., 6186. sz., 6203. sz., 6215. sz., 6219. sz., 6425. sz. 6735. sz.

¹² A szállások azonosításához lásd *Név- és lak könyve, az 1832. December 16. Napjára szabad k. Po'sony várossába Ország-Gyűlésre egybegyűlt Magyar Ország' karainak és rendeinek*. Pozsony, 1833.

¹³ *Takács Sándor: Politikai séták Pozsonyban*. In: *Uő.: Magyar küzdelmek*. [Bp., 1929.] 437–463. old.

¹⁴ MOL TS 5858. sz.

¹⁵ MOL TS 5703. sz., 5957. sz., 5961. sz.

¹⁶ MOL TS 6371. sz., 6722. sz.

¹⁷ MOL TS 6701. sz.

¹⁸ MOL TS 6722. sz.

1836-ban Széchenyi István is többször hívta meg magához ebédre Deákot, Beöthy Ödönt és Balogh Jánost: Széchenyi az Óvárostól délre, a Nagyvedres utca és a Halpiac tér sarkán lakott a Kölber-házban. 1835 júliusából származik az a feljegyzés, amely szerint Somssich Miklós, Nagy Pál és Palóczy László feleségükkel együtt vettek részt egy, Borsiczky István által adott ebéden, a meghívottak között szerepelt még az egyébként agglegény Deák is. Érdekes, hogy a titkos jelentés szerint Wesselényi csak az ebéd végén jelent meg, mivel az étkezés alatt az asszonyok miatt nem lehetett politikáról beszélni. Márpedig az ellenzék ekkor leginkább foglalkoztató kérdés a Wesselényi ellen megindított per és ezzel összefüggésben a szólásszabadság védelme volt.¹⁹ 1836 márciusában, több mint egy hónappal az országgyűlés befejezése előtt az ellenzék tagjai búcsúvacsorákat adtak egymásnak, így pl. egy március 25-i jelentés arról számolt be, hogy Lónyay Gábor zempléni követ vendégelte meg követtársait, köztük Deákot is.

A nyilvános térben – séta közben és az ellenzéki kaszinóban –, illetve a követek pozsonyi tartózkodás alatt kialakított privát szférában²⁰ egyaránt folytak az ellenzéki egyeztetést szolgáló összejövetelek, amelyek nemcsak politikai szerepet láttak el, de a társasléteket, a Pozsonyban töltött mindennapok kereteit is alakították. A rendszeresen ismétlődő kerületi és országos ülések mellett, a hétköznapi tagolásában és a szabadidő eltöltésében is. 1835 májusában például feljegyezték, hogy Wesselényi Beöthy Ödönnel, Kossuthal és Deákkal megnézte a Norma című operát.²¹ Azt is tudjuk, hogy a követek az őszi időszakban megvették valamelyik pozsonyi szőlőskert termését, és ott szüreti mulatságot rendeztek. Ezeket a mulatságokat – legálábbis az 1830-as években – nemcsak az ellenzéki követek jelentek meg, hanem a kormánypárt tagjai is, hiszen az idegen környezetben a közös szórakozás lehetősége áthidalta a politikai ellentéteket is.²²

Deák az 1839–1840-es országgyűlésen a Magyar utca 444-es szám alatt lakott, itt volt egyébként az előző diétán Deák Antal szállása is. Az Óvárostól északra lévő Magyar utca (Széplak utca, másképpen Schöndorfer Gasse) a középkorban a két kaput, a Mihály- és a Széplak-kaput kötötte össze. Nevét a XIII. században itt élő magyar telepesekről kapta. Itt most csak egyetlen eseményt elevenítünk fel, amely egyébként jól érzékelteti a Pozsonyban tartózkodó ellenzéki követek térhasználatának sajátosságait, és az általuk kialakított nyilvános ünnepek koreográfiáját is.

Deák 1839. október 2-án mondta el legnagyobb jelentőségű beszédét a szólásszabadság ügyében. Másnap az ellenzék – a titkos jelentések szerint – Palóczy László borsodi követ lakásán elhatározta, hogy nyilvánosan ünnepli meg Deák névnapját október 4-én. Az országgyűlési ifjúság Ferenc-nap előestéjén, október 3-án fátylós zenével köszöntötte Deákot Magyar utcai szállásán, az üdvözlő beszédet Kölcsey egykori patvaristája, Pap Endre mondta. Már ezt megelőzően számos ellenzéki és kormánypárti követ kereste fel Deákot lakásán. Másnap reggel 9-kor 100, ünnepi ruhába öltözött ifjúból álló küldöttség jelent meg Deák szállásánál, ugyancsak Pap Endre vezetésével. A kerületi ülésen megjelenő Deákot több, mint öt percig tartó éljenzés fogadta, majd Palóczy László mondta el köszöntőjét, Deák válasza után a kerületi elnök, Andrassy József javaslatára az ünnephez méltó tárggyal, a magyar nyelv ügyével folytatták a rendez tanácskozásukat. Az ünnepelés 4-én este is folytatódott. Az országgyűlési ifjúság eredetileg azt tervezte, hogy kivilágíttatja a Ligetben lévő kávéházat, a főlovászmestertől azonban erre nem kaptak engedélyt. Végül egy Dunán álló hajóról tűzijátékot rendeztek Deák tiszteletére, aki a hajóhídról nézte végig a látványosságot. A hídon tartózkodó Deákot egyébként a legszebb követfeleségnek tartott Szusits Károlyné és Várkonyiné köszöntötték virágcsokorral. Ezután az ellenzék a Szent János téren lévő vendéglőben, valószínűleg a Halzl-féle kávéházban adott pezsgős vacsorát Deák tiszteletére.²³

¹⁹ MOL TS 6851. sz.

²⁰ A fogalomhasználat 1. *Gyáni Gábor*: Az utca és a szalon. Társadalmi térhasználat Budapesten (1870–1940), Bp., 1999.

²¹ MOL TS 6723. sz.

²² *Takáts Sándor*: Régi országgyűlési szünetek. In: Uő.: Kémvilág Magyarországon. Bp., 1980. 105–109. old.

²³ *Takáts Sándor*: Deák Ferenc névnapja. In: Uő.: Emlékezzünk eleinkről. [Bp., 1929.] 557–564. old.

ba fullasztja az 1861-es országgyűlést. Csak Bismarck szembefordulása Ferenc Józseffel hozza meg az uralkodó kiegyezési hajlamát. 1865-1867 között Deák politikai pályája a csúcsponton van. Alkotását, a kiegyezést Európa-szerte dicsérték. Csak Kossuth öltötte magára Kasszandra jósköponyegét, és átkozta el a deáki tettet. A jóslás súlyossága máig kísért. A tett nagysága pedig máig betakarja Deák társadalompolitikai küzdelmeit. A jogászok többnyire elismerőleg méltatják a polgári- és büntetőkódex tervezésekor megmutatkozó demokratizmusát, de a történészek derékhada máig fanyalogva szól róla. Az európai integráció kapcsán mintha oldódna a kiegyezés körül burjánzó viták, és a publicisták, politikusok hada kísérli meg kisajátítani történelmi érdemeit. Az indulatoktól mentes értékelés azonban máig hiányzik a kiegyezésről épp úgy, mint Deák Ferencről. Az évfordulós megemlékezések elősegítői lehetnek a jobb megértésnek, a higgadtabb értékelésnek, de nem pótolhatják a meg nem született korszerű monográfiákat.

Ezúttal is meg kell elégednünk annyival, hogy elismerjük, a XIX. századi magyarság és a polgári Magyarország állami kereteinek, a kiegyezésnek a kimunkálása Deák Ferenc műve volt. A nemzetállami dominancia jegyében el lehet vetni ezt az alkotást, az európai integráció jegyében fel lehet magasztalni. Egyetlen dolgot nem tehetünk: meg nem törtéنتté nem nyilváníthatjuk. Szembe lehet vele állítani a XIX. század második felében a török fennhatóság alól szabaduló balkáni nemzetállamokat, s a dunai konföderáció torzult elvei alapján az első világháborút követően megszülető délszláv királyságot. Ha van a történelemnek értelme, csak egy lehet: egy-egy államalakulat mennyiben segíti elő polgári szabadságát és boldogulását. Mérje bár a száraz racionalitás, az érzelemgazdag elfogultság, ha a hipotéziseket és utópiákat valós értékükön kezeljük, s az Osztrák-Magyar Monarchia utóállamainak felszázados történelmét – lényegében ennyi időt ölelt fel a dualista korszak – görcső alá tesszük, nem lehet kétséges az ítélet: a Deák által kegyetlen értelmi és érzelmi szorításban, tekintélyelvű támadások sodrában kimunkált államkeret nem volt ideális a Monarchiában élő egyetlen nép számára sem, de minden benne élő etnikum számára jobb volt, mint ami a felbomlásával megvalósult. A Deák nevéhez fűződő történelmi tettet nem csak a megálmodott utópiákkal, fennhangon hirdetett jóslásokkal, a következményekkel és a történelmi realitásokkal is lehet mérni. Annál is inkább jogosult ez a mérce, mert az 1848-as törvényhozás társadalompolitikai vívmányait az a közjogi revízió, amit 1867-ben megvalósítottak, nem annullálta, sőt megteremtette a lehetőségét azok alkotmányos továbbfejlesztésének. E téren pedig – említettük már – Deák mérceje az Egyesült Államok jogrendje volt. Nem rajta múltott, nem is az osztrák-magyar kiegyezésen, hogy az utána következő generációk arra hivatott politikusai sok-sok alkalmat elmulasztottak „a haza nagyságának s a nép szorgalmának kifejtésére” használni, és a nemzet életének nagyon sok pillanata „visszahozhatatlanul elmerült az örökkévalóság tengerébe”.

Takács Péter

Tervezet Deák Ferenc életpályájának megünneplésére Egy különös javaslat sorsa 1874-ben

Rövidesen emlékülésekre, tanácskozásokra kerül sor szerte e hazában Deák Ferenc születésnek 200. évfordulója alkalmából. Ebből az alkalomból, talán nem érdektelen felidézni és a Honismeret folyóiratban közzétenni egy érdekes felhívást, amely 1874-ben, tehát másfél, két évvel Deák halála előtt jelent meg, és több olyan esemény megünneplésére is igyekezett a közvélemény figyelmét felhívni, amelyek már vagy elmúltak, vagy pontos időpontjukat eléggé nehéz meghatározni.

A felhívás megfogalmazója *Vahot Imre* (1820–1879) lapszerkesztő és író volt, akiről legyen elég – hiszen nem ő az írás főszerzője – most csak annyi, hogy szerepe elsősorban az 1840-es években mondható jelentősnek. Kossuth politikájának támogatója volt, és az általa szerkesztett Pesti Divatlapnál alkalmazta Petőfi Sándort mint segédszerkesztőt, megélhetési lehetőséget nyújtva ezzel a költőnek. Ahogy azonban közeledett 1848, és az irodalomban is – éppen